

Kallerud

Hans Skikkelstad kjøpte Kallerud

Hans Skikkelstad hadde i 1832 kjøpt garden Brusveen for å anlegge ståltråd- og spikerfabrikk. For å sikre effektiv fossekraft forpaktet han, sammen med partneren Ole Hund, området Brufoss som tilhørte Hunn. Etter Ole Hunds død i 1836 kjøpte Hans Skikkelstad Brufoss av arvingene. Med de ambisjonene Skikkelstad, hadde måtte han sikre ressursgrunnlaget når det gjaldt jord, skog og vannkraft. Han kjøpte derfor i 1840 Kallerud med kvernhus av enka Ingeborg Pedersdatter. Kvernhuset var et av de største i Vardal. Etter dette kontrollerte han begge sider av Hunnselva med mange hundre verdifulle meter.

Kallerud 1950. Bilde: Mjøsmuseet

Ingeborg Pedersdatter Nygård, f. 1795, var gift med Ole Pedersen Kallerud, f. 1798. De fikk 10 barn og den eldste, odelsgutten, var Andreas, f. 1818. Ingeborg ble enke i 1837 og valgte i 1840 å selge garden til tross for at den hadde vært i slekten i over 200 år. Ingen vet hvorfor denne verdifulle garden ble solgt ut av familien, men Andreas og kona Helene valgte i hvert fall å utvandre til Amerika i 1852.

I 1841 flyttet Hans Skikkelstad med sin kone Marthe til den påbygde hovedbygningen i Brusveen. Med på flyttelasset var også datteren Anne Marie og svigersønnen Ole Mustad. For Hans Skikkelstad ble ikke gleden over den nye boligen langvarig i det han døde allerede i 1843. Brusveen hadde svært begrensede arealer til mat- og fôrproduksjon. Den ressursen som Kallerud utgjorde, var derfor kjærkommen. Brukene ble drevet under ett og fikk samme gards- og bruksnummer. Brusveen hadde alle hus som var nødvendige for

gardsdriften, og bygningene på Kallerud ble liggende uten store endringer. Hovedbygningen ble etter Ingeborg Pedersdatters tid brukt til losji for ansatte hos Mustad.

No. 7. Tre Specter.

Skjøte

Vinnyttig og fuld Ingeborg Pedersdatter
Kallerud, som af sin Kjøpmand, skatte 29
Septembe, d. 10. i October 1838, nu
ledelig sin af Gaarden Kallerud
Kjøbt af sin Mand Mats M. i Mandali Gjengjæld, og
nu med sig selv og sine børn og alle sine
Arbejdere af sin Gaard Kallerud, Kallerud-
Gaarden, med tilhørende Gaardens Gaard og alle
og alle med Gaarden tilhørende Høns Skikkelstad

1840.

Skjøte 1840 på Kallerud utstedt av Ingeborg Pedersdatter Kallerud til Hans Skikkelstad

Kallerud midt i bildet med Mustads fabrikker i bakgrunnen. Kallerudbakken midt på, i høyre bildekant. Bilde: Mjøs museet

Husmannsplassen Kallerudbakken

Kallerud hadde ved folketellingen i 1665 én husmann, men ingen er nevnt i 1801. På kartene fra 1825 og 1827 er Kallerudbakken vist som en plass under Kallerud, på samme måte som Tangen under Nedre Gjøvik. Kirkebøkene avslører ingen husmann på Kallerud på 1800-tallet, og det kan sikkert utelukkes at Hans Skikkelstad så seg tjent med å ha en husmann på denne plassen. Derimot var det behov for en til å drive mølla, og i 1851 er mølleren Christian Nielsen nevnt som barnefar på Kallerudbakken. Ut fra dette er konklusjonen at Kallerud har hatt én husmannsplass. Med denne plassens nærhet til elva og mølla er det naturlig å tenke seg at husmannen også har hatt funksjonen som møller.

Boliger for ansatte hos Skikkelstad/Mustad

På Kallerudbakken bodde i 1865 Niels Magnussen med kone og to mindreårige sønner. Stilling og stand for Niels er angitt som «Logerende g Fabrikarbeid. På Kallerud bodde tre fabrikkarbeidere med sine familier samt en enkemann som legdslem, til sammen 16 personer. I 1875 omfatter folketellingen Brusveen og Kallerud samlet og utgjør 50 personer. På Kallerudbakken bodde åtte personer, to familier og to innlosjerte spikerklippere.

Kallerud sett fra syd-vest, malt i 1934 av Sigurd Iversen

Mustad forsøkte seg i 1886 på sitt første utenlandske produksjonsanlegg. Dette ble lagt til Loimijoki i Finland, og som alltid senere var det fagfolk fra Brusveen som drev virksomheten. Hans Kvigstad, f. 1847, var en av disse og bodde på

Kallerudbakken sammen med familien i 1891. Han betegnes i folketellingen som «Mekanikus Bestyrer for O. Mustad & Søns Knappenaalsfabrik Brusveen». Hans og kona Helmine hadde seks barn. De to sønnene Thorolf Aleksander og Erling Trygve var begge født i Loimijoki i russisk Finland, henholdsvis i 1888 og 1889. Helmine og Hans ble boende på Kallerudbakken til i hvert fall 1920.

Forandringene begynner på Kallerud

I 1924 ble det avstått grunn til elektrisk kraftledning til Gjøvik som kom fra kraftverk ved Minnesund. Gjøvik transformatorstasjon ble i 1926 skilt ut som egen eiendom. Dette ble anlegget som lå ved huset Kallerudbakken. Anlegget for overføring av elektrisk kraft fra Åbjøra i Valdres ble bygget ut i perioden 1948-1951. For kraftforsyning til byen ble Gjøvik Transformatorstasjon bygget på Kalleruds grunn. Skjøte på tomte ble i 1949 utstedt til Åbjøra Kraftanlegg.

I 1967 ble større deler av Kallerud fradelt for å selges til andre formål. En stripe langs grensen mot Øvre Gjøvik ble oppdelt til boligtomter for det som skulle bli Edv. Griegsgate 5, 7, 9, 11, 13, 15 og 17. Tomtene ble solgt til ansatte i O. Mustad & Søn AS. For framtidig skoleformål ble det gjenværende av den dyrka marka,

Kallerud i 1961 med litt av bebyggelsen på øvre del av Tongjordet. Bilde: Widerøe/Mjøsmuseet

Kallerud

Våren 1945 var Kallerud et av oppmarsjområdene for hjemmestyrkene. Bilde: Per Sandvik

74 da, utskilt med gnr./bnr. 67/27. Det som hadde vært gode jorder og beiter langs Hunnselva, ble på forskjellige måter tatt til andre formål. Bygging av Rv4 forandret området totalt. Lengst i vest hadde Mustad fra 1906 hatt reguleringsdam for vanntilførsel til sitt kraftverk. Dette området, Kallerud vest, sammen med øvrig areal mellom jernbanen og Hunnselva, skulle i nyere tid bli svært verdifulle tomter for handelsforetak. Etter hvert skulle det på Kallerud øst komme store skoleanlegg, studenthybler og idrettsanlegg som har gjort sitt til å få oss til å glemme den gamle garden. Men navnet, og den gamle hovedbygningen som er datert til ca. 1750, vil i overskuelig framtid være minner om det som var.

Kilder:

Mustads historiske arkiv:

Torgeir Lauvdal:

Digitalarkivet:

Gjøvik elektrisitetsverk:

Diverse dokumenter

Vardal Bygdebok 1

Folktellinger og kirkebøker

50-års jubileumsskrift 1947